

УДК 620.9:330.15(4)

Пшибельський Володимир,
аспірант Лабораторії проєктів та ініціатив,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна
bilyk.petro@vnu.edu.ua

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ

Європейський досвід сталого розвитку паливно-енергетичного комплексу є взірцем для багатьох країн світу. Європа була першою у впровадженні політики та заходів для забезпечення того, щоб її енергетичний сектор залишався стійким, екологічно чистим та економічно життєздатним.

У 2008 році ЄС розпочав реалізацію політики перетворення регіону на економіку з низьким рівнем викидів вуглецевого газу. Хоча досягнення цієї мети уповільнила світова економічна криза та інші чинники, нова Єврокомісія, яка розпочала роботу у 2019 році, рішуче приступила до втілення Європейського Зеленого Курсу, визначивши його одним із своїх основних пріоритетів.

Європейський Зелений Курс (ЄЗК) – це стратегія, яка спрямована на те, щоб до 2050 року Європейський Союз став першим у світі кліматично нейтральним континентом. Його мета – прискорити розвиток циркулярної економіки, поліпшити якість життя і здоров'я громадян, а також змінити виклики клімату і екології на можливості у всіх сферах політики ЄС, забезпечуючи справедливий та інклюзивний зелений перехід.

Європейський Зелений Курс має ключові напрямки, такі як чиста енергія, кліматичні заходи, будівництво та реновація, стійка промисловість, стійка мобільність, зменшення забруднення довкілля, біорозмаїття та стійка аграрна політика (Стратегія «Від лану до

столу»). Один із основних напрямів – перехід на цілком чисту енергію, що передбачає використання джерел енергії з мінімальними викидами парникових газів та інших забруднюючих речовин.

Європа була в авангарді глобального переходу до стійких джерел енергії. ЄС поставив амбітні цілі щодо скорочення викидів парникових газів, збільшення частки відновлюваної енергії в енергетичному балансі та підвищення енергоефективності. Стратегічні рамки ЄС у сфері енергетики та клімату спрямовані на скорочення викидів парникових газів. Так, Європейський Зелений Курс, який є планом розвитку сталої економіки ЄС, передбачає до 2050 року звести до нуля викиди парникових газів (при цьому до 2030 року планується скорочення викидів на 50-55% відносно рівня 1990-х років) [1].

Одним із ключових аспектів європейського досвіду сталого розвитку паливно-енергетичного комплексу є популяризація відновлюваних джерел енергії. Багато європейських країн запровадили політику та стимули для підтримки розвитку та впровадження технологій відновлюваної енергії, таких як вітрова, сонячна, гідро- та біоенергетика. Ісландія очолила рейтинг країн Європи за рівнем використання відновлюваної енергії, генеруючи 83,7% своєї електроенергії з відновлюваних ресурсів. Норвегія зайняла друге місце з показником у 77,4%, тоді як Швеція виробила 60,0% своєї електроенергії з відновлюваних джерел. Серед інших європейських країн, Латвія досягла показника у 42% електроенергії з відновлюваних джерел, за нею йдуть Австрія з 36,5%, Португалія з 34,0%, Болгарія з 23,3%, Франція з 19,1%, Люксембург з 11,7% та Мальта з 10,7% [2]. Знижені тарифи, цілі щодо відновлюваної енергетики та інвестиційні стимули зіграли значну роль у швидкому розширенні потужностей відновлюваної енергетики в Європі.

Крім того, енергоефективність була головним напрямком європейської стратегії сталого розвитку енергії. ЄС запровадив різні заходи та правила для підвищення енергоефективності в будівлях, транспорті, промисловості та побутових приладах. Стандарти

енергоефективності, енергетичне маркування та фінансові стимули для енергоефективних технологій допомогли зменшити споживання енергії та викиди вуглецю.

Окрім просування відновлюваних джерел енергії та енергоефективності, Європа також працює над декарбонізацією паливно-енергетичного сектору. ЄС запровадив політику поступової відмови від використання викопного палива та переходу до альтернатив з низьким вмістом вуглецю. Система торгівлі викидами (ETS) була ключовим політичним інструментом для обмеження викидів вуглецю в промисловому та енергетичному секторах, а також забезпечувала економічні стимули для інвестицій у низьковуглецеві технології.

У відповідь на газову кризу 2021/2022 років, Європейський Союз оновив свою стратегію декарбонізації, акцентувавши увагу на підсиленні заходів для забезпечення енергетичної незалежності. Цей період виявився особливо складним через раптовий ріст цін на енергоносії, до якого держави-члени ЄС виявилися неготовими. Відсутність єдиної зовнішньої енергетичної стратегії затримала можливість ЄС оперативно розробити консолідовану відповідь на російське вторгнення в Україну. На тлі цих подій було представлено нову ініціативу RePowerEU, що спрямована на зниження залежності від російських енергоресурсів. Вона набула особливої ваги з огляду на суттєву залежність ЄС від російського імпорту ключових видів енергії [3].

Іншим важливим аспектом європейського досвіду сталого розвитку паливно-енергетичного сектору є сприяння переходу на використання екологічного транспорту [4; 5]. Європа здійснює активну популяризацію електромобілів, систем громадського транспорту та велосипедної інфраструктури. Багато європейських міст запровадили заходи щодо скорочення використання приватних автомобілів і просування альтернативних видів транспорту, щоб зменшити забруднення повітря та затори.

Отже, європейський досвід сталого розвитку паливно-енергетичного сектору демонструє успішну реалізацію політики та заходів щодо сприяння відновлюваній енергетиці, підвищення енергоефективності, декарбонізації енергетичного сектору та сприяння сталому транспорту. Амбітні цілі політики ЄС дають цінні уроки для України та інших країн, що прагнуть переходу до більш сталої та екологічно чистої енергетичної системи. Вивчаючи європейський досвід, країни можуть прискорити свої зусилля щодо вирішення проблеми зміни клімату, зменшити свою залежність від викопного палива та створити більш стійкий і стійкий енергетичний сектор.

Список використаних джерел:

1. Європейський зелений курс: зовнішньополітичний та безпековий вимір участі України. 2021. URL: <https://prismua.org/wp-content/uploads/2022/01/Green-Deal.pdf>
2. Рожелюк М. М. Досвід використання регенеративних джерел енергії в Україні та країнах Європи. *Нові компетенції для Індустрії 5.0 та управління даними для закладів вищої освіти* : збірник матеріалів круглого столу / під заг. ред. Храпкіної В. В., Пічик К. В. ; Національний університет «Києво-Могилянська академія» [та ін.]. Київ : НаУКМА, 2023. С. 84-95.
3. Чигрин О. Ю. Звіт про науково-дослідну роботу. Інноваційні трансформації в енергетиці для сталого розвитку та національної безпеки: smart-технології та екологічна відповідальність. Суми, 2022. С. 9. URL: https://sumdu.edu.ua/images/content/science/research/ndr-mon_report/2022_Chygrin-min.pdf
4. Цимбалюк І. Фіскальний простір інклюзивного розвитку регіону в умовах фінансової децентралізації: теорія, методологія, практика [Текст] : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). – Об'єм даних 8,65 Мб. ISBN 978-966-940-399-5
5. Цимбалюк І. О., Луцик В. Д. Досвід зарубіжних країн щодо стимулювання енергозберігаючих заходів та можливість його використання в Україні. Актуальні питання економічних наук: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 13-14 березня 2015 р.), 2015. С. 114-117.

6. Цимбалюк І. О., Лущик В. Д. Податкове стимулювання залучення інвестицій у енергозбереження в Україні. *Еколого-економічні засади раціонального природокористування: теорія та практика реалізації*: кол. моногр. Луцьк: Вежа-Друк, 2015. С. 45–73.

7. Цимбалюк І. О., Лущик В. Д. Необхідність та перспективи залучення інвестицій у енергозбереження в Україні. Materials of the XI International scientific and practical conference, „Areas of scientific thought – 2014/2015”, (December 30, 2014 – January 7, 2015). Vol. 2. Economic science. Sheffield. Science and education LTD. 64 pp. Pp. 12-14.

8. Цимбалюк І.О., Лущик В.Д. Інструменти податкового стимулювання залучення інвестицій у енергозбереження в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Херсон: Херсонський державний університет. Вип. 9. Ч. 4. 2014. С. 199–202.

9. Павліха Н.В., Корнелюк О.А., Цимбалюк І.О. Методології проєктного менеджменту для циркулярних бізнес-моделей: переваги та можливості. *Інтелект XXI*. 2023. № 3. С. 74-80. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2023-3.11>

10. Корнелюк О.А. Інноваційні бізнес-моделі та проєкти циркулярної економіки. *Актуальні проблеми міжнародних відносин і регіональних досліджень*: Матеріали II Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції. Луцьк, ВНУ, 2022. 134 с. С. 125-127. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/22331>